

képp kiérdemelt magának, tudniillik a „Hűség“-t. Királyaink a történelem folyamán többször megjutalmazták hűségéért ezt a várost.

— Az igazi magyar ember és magyar lélek becses vonása a hála és a hűség. Ez a város Magyarország történelmének talán legválságosabb, legtragikusabb korában adta bizonyosságát törhetetlen hűségének. Akkor, amikor elrabolták lábunk alatt a földet és fejünk felől az eget.

Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter így fejezte be ünnepi beszédét:

— Ez a föld hősokeket szült, a magyar történelem halhatatlan hőseit. Ez a föld sok vért ivott és mérhetetlenül sokat áldozott. De ez a sok szenvedés és áldozat fejlesztette ki és acélozta meg jellemünket is, amelyet a kard és a föld világából szereztünk. Engedje a Gondviselés, hogy ez az új intézmény, amely méltón illeszkedik bele a város ősi nevelő- és tanintézeteinek sorába, mindenkor betöltse nemes rendeltetését és ne csak tudományt adjon az ifjúságnak, hanem neveljen a nemzeti ideálokhoz való törhetetlen hűsögre, emberszeretetre és hajthatatlan magyar becsületre.

*

A miniszter ezután aláírta az alapkőbe helyezendő okmányt, megszemlélte az épület távlati rajzát és a bejárat gipszmodelljét. Majd a dékán bemutatta a miniszternek a tervező építész, a vállalkozókat, a pallért, végül két kőművest és egy napszámost is. A miniszter ezután az alapkőhöz ment és nyílásában elhelyezte a leforrasztott tokot, melybe az alapokmányt már előbb betették, majd a zárókőre öntött habarcsot vakoló kanállal elsimította. Ezzel az alapkő elhelyezése befejeződött.

Az ünnepély a *Rector Magnificus*nak a miniszterhez intézett köszönő szavaival és a *Hiszkegy* eléneklésével ért véget.

A délelőtti ünnepek után a miniszter résztvett a műegyetemi karnak a Pannoniában adott ebédjén. Itt *Mihailich Győző* rektor a *Kormányzóra*, az ország megmentőjére, *Tárczy-Hornoch Antal* dékán a *kultuszminiszterre*, mint a műszaki tudományok nagy pártfogójára mondott pohárköszöntőt.

A fenyőrúdfáról.

Irta: **Kovács József.**

A fenyőrúdfa választékolásáról és értékesítéséről kívánok néhány szót szólni, mert jelenlegi formájában egyiket sem tartom sem *gyakorlati* kereskedelmi, sem *pénzügyi* szempontból megfelelőnek.

A minősítési és árszabályozó rendeletek ennek a választék-
nak értékesítési alapjául ugyanis a múltban és jelenben egyaránt

mindenkor a *csúcsvastagságot* tekintik, és ehhez képest állapítják meg a folyóméterenkinti egységárat is.

Köztudomású, hogy a rúdfa elsősorban a falusi kislakásokhoz, gazdasági épületekhez és berendezésekhez szolgáltató építési anyagot (szarufa, korlátfa, heveder stb.), de igen keresett cikk napjainkban az egyre kiterjedtebb mértékben alkalmazott vasbetonépítkezések körében is, mint a hégazást alátámasztó anyag. Érthető tehát, hogy ennek a választéknak a keresettsége egyre nagyobb lesz, főképpen tavasszal, amikor az építkezések megindulnak.

A gyakorlati kereskedelem azt mutatja, hogy *minél nagyobb a rúd hosszúsága, annál szívesebben veszik* a kereskedők, mert annál jobban tudják belőle kielégíteni vevőik különféle igényeit.

De nemcsak a kereskedelmi szempont teszi megokolttá a rúdfának *minél hosszabb alakban való termelését*, hanem ugyanezt kívánja a *termelő érdeke is*, mert ezzel — a sokféle hossztolás elmaradása folytán — egyrészt kevesbedik a termelési költség, másrészt és főleg pedig, mert így jóval gazdaságosabbá válik a szállítás is.

Áll ez elsősorban azokra a termelőkre, akik *iparvasúton* közelíthetik ki a rúdfát a berakó vasútállomásra. Ebben az esetben nem lehet közömbös az a körülmény, hogy 4 m-es, avagy pedig a 8—10 m-es anyagot szállíthat az iparvasút. Kétségtelen ugyanis, hogy minél hosszabb alakban terhelhetők fel a rudak az iparvasúti kocsira, annál jobban közelíthető meg annak legnagyobb terhelési határa. Különösen fontos körülmény ez a fenyő-rúdfa esetén, amelynek vékonysága és kis fajsúlya következtében ez az eszményi állapot úgy sem érhető el, legfeljebb csak többé-kevésbé megközelíthető.

De ezenkívül megrövidül a szállítási időtartam és olcsóbbá válik az egységre eső szállítási költség is; ez az utóbbi körülmény viszont előnyösen hat ki a termelőt érdeklő tőzárra, illetve a piaci árból számított haszonra.

A fentiekből tehát nyilvánvalóan minden érdek a mellett szól, hogy a fenyő-rúdfát *olyan legnagyobb hosszúságban termeljék, és értékesítsék, amilyenben csak az illető törzsekből kihozható.*

Mi legyen tehát az a vastagsági határérték, amely zsinórmértéknek tekinthető ennek a választéknak a termelésekor?

Erre a kialakult gyakorlat adja meg a választ. Eszerint 4 cm az a *csúcsvastagsági alsó határ*, amelyet a rúdfa termelésekor be kell tartanunk. Igaz ugyan, hogy a vonatkozó K. M. rendelet már a 3 cm csúcsvastagságú anyagot is rúdfának minősíti, pedig helyesen azt a méretet a „kútostor“- vagy „erdei lécz“-választékhoz kellene sorozni.

A beszáradásra természetesen figyelemmel kell lennünk,

ezért nyers állapotban a gyakorlatnak 5 cm-ben választhatjuk meg helyesen a fenyőrúdcsúcsvastagságának az alsó határát.

Térjünk át már most a rúdcsúcsvastagságára: a *tővastagságra*, amely — elgondolásom szerint — elsősorban és egyedül jöhet szóba mind a termeléskor, mind az értékesítéskor.

A mai szűkös időkben, amikor a fának, különösképpen pedig a fenyőnek minden darabkájával takarékoskodnunk kell, — nem téveszthetjük szem elől azt a körülményt, hogy a 10 cm-nél nagyobb csúcsvastagságú anyag már bányafa céljára is jól megfelel, és ezért a nemzetgazdaság érdekében cselekednénk, ha a rúdcsúcsvastagságának a felső határértékét a jelenlegi 11 cm-ről 10 cm-re szállítanók le, és így vezetnők be a gyakorlatba.

A csúcsvastagság alsó és felső határértékét fentebb csak azért említettem meg, mert erre „elméleti okokból“ lesz később szükségünk, hogy azok ismeretében következtethessünk a másik, esetünkben fontosabb méretre: a *tővastagságra*.

Induljunk ki abból a feltevésből, hogy a rúdcsúcsvastagsági csoportjait elméletben 4—6, 7—8 és 9—10 cm-es csúcsvastagsági osztályokkal vesszük fel, ezeken belül az első esetében 3—6, a másodikban 4—8, a harmadikban pedig 4—10 m-es hosszúsági határértékeket tételezünk fel. Ezek a hosszúsági határértékek is csupán „elméleti“ jellegűek, mert hiszen a hosszolást valóban nem végezzük ezek szerint, hanem azt a vevőre bízunk, hogy a saját céljainak megfelelően hosszoljon.

A termelő feladata csak addig terjed, hogy a kitermelt rúdfákat lekérgelteti, és úgy hosszolja, hogy csúcsvastagságuk a 4 cm-t megüsse.

Ha a fenti három vastagsági csoportot vizsgáljuk és elfogadjuk azt, hogy a *lúc- és jegenyefenyő rúdcsúcsvastagságában a fm-kinti vastagodás 6 mm* — (máramarosi rúdcsúcsvastagságában az említett fajok vastagodása fm-kint — a végzett mérések szerint — 6·3 mm volt) —, megállapíthatjuk, hogy az *első csoportba* tartozónak tekinthető mind az a törzs, amelynek a *tővastagsága 5·8—9·5 cm*, a *másodikba* azok, amelyeké 9·5—13 cm és végül a *harmadikba* az olyanok, amelyeké 11·5—16 cm között váltakozik.

Ezek a méretek kérgelt és légszáraz állapotra értendők, tehát a termelési nyers állapotra vonatkoztatva 1 cm-el növelni kell azokat.

A termelőnek a fent közölt *tővastagsági határértékek*, valamint a már korábban említett legkisebb csúcsvastagság (4 cm) szolgálhatnak tájékozással arra, hogy a kitermelt rúdfát melyik vastagsági osztályba sorozhatja be, figyelemmel az egyes vastagsági osztályok között mutatkozó jelentős *árkülönbözetre*.

Ha elfogadjuk általános alapul azt, hogy az *első* (4—6 cm-es) vastagsági csoportból 3, 4, 5, 6 m hosszú, a *másodikkól* (7—8 cm-es) 4, 5, 6, 7, 8 m hosszú és a *harmadikkól* (9—10 cm-es) 4, 5, 6, 7, 8,

9, 10 m hosszú rudakat termel ki a közvetlen fogyasztónak eladó termelő vagy kereskedő, akkor az egyes csúcsvastagsági osztályokhoz tartozó tövastagságú anyagból az alábbi kihozatal számítható:

I. csúcsvastagsági csoport (4—6 cm)

5·8—7·8	cm-es tövastagság esetén kikerül 3 m hosszú rúdfa,				
6·4—8·4	„ „ „ „	4	„	„	„
7—9	„ „ „ „	5	„	„	„
7·6—9·6	„ „ „ „	6	„	„	„

II. csúcsvastagsági csoport (7—8 cm)

9·4—10·4	cm-es tövastagság esetén kikerül 4 m hosszú rúdfa,				
10—11—	„ „ „ „	5	„	„	„
10·6—11·6	„ „ „ „	6	„	„	„
11·2—12·2	„ „ „ „	7	„	„	„
11·8—12·8	„ „ „ „	8	„	„	„

III. csúcsvastagsági csoport (9—10 cm)

11·4—12·4	cm-es tövastagság esetén kikerül 4 m hosszú rúdfa,				
12—13—	„ „ „ „	5	„	„	„
12·6—13·6	„ „ „ „	6	„	„	„
13·2—14·2	„ „ „ „	7	„	„	„
13·8—14·8	„ „ „ „	8	„	„	„
14·4—15·4	„ „ „ „	9	„	„	„
15—16	„ „ „ „	10	„	„	„

Ezek az adatok természetesen csak *tájékoztató* jellegűeknek tekinthetők és nem *abszolút* érvényűeknek. Ha ugyanis a kérdéses rúdfa fm-kinti vastagodása eltér a 6 mm-től, vagy pedig a törzs növése *sudarlós*, a fenti adatok egészen másképpen alakulhatnak.

De nem is célom ezekkel a számokkal valami csalhatatlan törvényszerűséget bizonyítani, csupán arra szántam azokat, hogy jobban érzékeltethessem azt az elgondolásomat, hogy semmi akadály nem volna annak, ha az eddig szokásos fenyőrúd-facsoportosítást *nem a csúcsvastagság*, hanem fordítva: *a tövastagság alapján végeznők*, mert ezzel munkát és költséget takaríthatnánk meg és az anyag felhasználása *a gyakorlati igényeknek megfelelőbb lenne*.

Az erdőbirtokost és fatermelőt pedig arról győzhetik meg a fenti számok, hogy *a hosszolást egységesen végezhetné*. Mégpedig úgy, hogy a fiatal lúccs- és jegenyefenyvesekben végzendő tisztítások és gyérítések során kikerülő előhasználati törzseket a teljes hosszukban meghagyná addig, ahol csúcsvastagságuk a 4 cm-t, illetve nyersen az 5 cm-t lekérgetve még eléri.

Az így kitermelt rúdfát azután akár még kint az erdei rakodón, akár pedig a vasúti rakodón csoportosítaná *tövastagság* sze-

rint, tehát külön a 6—9·5, a 9·5—13 és a 11·5—16 cm-és tövastagságú anyagot.

Ezzel kapcsolatban meg kell még jegyezni, hogy mivel a törzsek tövastagsága közvetlenül a tuskó felett a gyökfőterpedék következtében hirtelen vastagodik, és ennek folytán a gyökfőn és az ettől 1 m-el feljebb vett méret közötti különbség jóval több a törzs átlagos, fm-kint 6 mm-ben felvett vastagodásánál, megokolt volna a tövastagságot a bütülaptól számítva mintegy 0·2 m-el feljebb mérni és az így kapott tövastagsági méretek alapján végezni a csoportosítást.

Az elmondottakból következik, hogy a termelőnek elégséges volna csupán a *három tövastagsági csoport* szerint osztályozni a rudakat, tehát a hosszakra való tekintet nélkül, mert hiszen elv-ként állítottuk fel, hogy célunk minden egyes darabot kihasználni, egészen a 4 cm-ben felvett csúcsvastagsági határértékig.

Igaz, hogy ezzel nehezkesebbé válnék egy-egy tövastagsági csoporton belül az egész mennyiség fm-szerinti felvétele, de ezért a hátrányért kárpótolna bennünket a kitermelési és szállítási előny, továbbá az a többletérték, amit a csúcsvastagság szerinti osztályozás következtében leejtendő végek elvesztésének vagy olcsóbb árosztályba való esésének az elkerülése jelent. Előnynek könyvelhető el végül az is, hogy a javasolt osztályozás esetén jelentősen kisebb rakterületen tárolható a rúdfa; ez főleg akkor jelent készpénzmegetakarítást, ha kénytelenek vagyunk erre a célra külön bérelni rakterületet.

Mivel a javasolt tövastagsági csoportokban készletezett anyag nem egészméter hosszúságú darabokból tevődik össze, hanem olyan hosszúságúakból, amilyeneket az illető állomány törzseiből a leg-gazdaságosabb kihasználással éppen ki lehet termelni, szükséges volna a rúdfa hosszát is éppen úgy 10 cm-es pontossággal számba-venni, ahogyan ez a többi gömbölyegfa-választék esetében is szokásos.

*

Über Nadelholzstangen. Von J. Kovács.

Die Bildung der Stärkeklassen erfolgt heute auf Grund des Zapf-durchmessers. Verf. erbringt zahlenmässige Beweise, dass eine Grup-pierung nach dem unteren Durchmesser für die Erzeugung, Förderung und Lagerung bedeutend vorteilhafter wäre.

*

Sur les perches de sapin. Par J. Kovács.

Un classement par épaisseur de la tige répondrait mieux au but.

*

About the Coniferous Poles. By J. Kovács.

A classification according to the diameter of the lower end would be more practical.